

În elaborarea prezentei ediții s-au utilizat lucrările:

Maximilian Costin - *Vioara, Maeștrii și Arta Ei*, Editura Viața Românească, București, 1920.

Maximilian Costin - *Vioara, Maeștrii și Arta Ei*, ediție revizuită și completată de Prof. Zeno Vancea, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., 1964.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

COSTIN, MAXIMILIAN

Vioara : maeștrii și arta ei / Maximilian Costin ; ed. de Matei Bănică.

- București : Grafoart, 2025

ISBN 978-606-747-288-2

I. Bănică, Matei (ed.)

78

EDITURA MUZICALĂ GRAFOART
LIBRĂRIA MUZICALĂ GEORGE ENESCU
București, piața Sfinții Voievozi nr. 1

TEL. : 0747 236 278 (07-GRAFOART) ; 021 315 07 12

E-MAIL : GRAFOART1991@GMAIL.COM

COMENZI ON-LINE : WWW.LIBRARIAMUZICALA.RO

Maximilian Costin

VIOARA Maeștrii și Arta Ei

Ediție de Matei Bănică

GRAFOART

Cuprins

Prefața	Error! Bookmark not defined.
MAXIMILIAN COSTIN (scurtă biografie)	9
VIOARA ÎN EVOLUȚIA MUZICII	13
ORIGINEA ȘI PREMERGĂTORII VIORII.....	17
MAEȘTRII CONSTRUCȚIEI VIORII.....	32
FAMILIA VIORII	39
PĂRȚILE VIORII	45
CONSTRUCȚIA VIORII	52
ARCUȘUL, EVOLUȚIA ȘI CONSTRUCȚIA LUI.....	70
MAEȘTRII VIORII.....	76
VECHII MAEȘTRI	79
PRIMII VIOLONIȘTI ȘI COMPOZITORI	81
Maeștrii francezi	98
Violoniști germani	117
Violoniști austrieci.....	127
Violoniști americani.....	131
Școala violonistică rusă	135
Violoniști maghiari	140
Violoniști cehi	144
Violoniști polonezi	148
Violoniști bulgari	150
VIOARA ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ	152
VIOLONIȘTI, INTERPREȚI DE MUZICĂ CULTĂ	160
GENERAȚIA CONTEMPORANĂ	178

ARTA VIORII	197
Auzul.....	201
Calitățile unei bune execuții	202
Frumusețea sonoră.....	203
Justețea și egalitatea.....	205
Siguranța și încrederea	207
Ținuta corpului.....	209
Arta și studiul	211
Arta de a studia.....	214
Despre modul clasic de a cânta.....	216
Profesori și elevi.....	218
Ars Longa.....	219
Bibliografie	222
Indice.....	224

Prefața

La mai bine de un secol de la apariția primei ediții, cartea de față rămâne una dintre lucrările fundamentale ale literaturii muzicologice românești. Publicată în 1920, în contextul unei efervescente renașteri culturale interbelice, și reeditată în 1964 de către profesorul Zeno Vancea, această lucrare a contribuit în mod esențial la formarea unei conștiințe muzicale naționale, oferind atât o sinteză istorică solidă, cât și o pledoarie pasionată pentru rafinamentul artei violonistice.

Ediția de față propune o versiune revizuită a lucrării originale, păstrând integrale structura și conținutul esențial ale textului lui Maximilian Costin, dar operând totodată o serie de intervenții necesare. Am optat pentru corectarea inadvertențelor apărute în edițiile anterioare, pentru actualizarea unor formulări învechite, dar și pentru reintroducerea referințelor religioase sau regale eliminate în versiunea din 1964.

Lucrarea a fost actualizată cu informații succinte privind datele decesului unora dintre personalitățile evocate, în spiritul unei acurateți istorice firești, precum și cu note și completări discrete, menite să clarifice sau să nuanțeze anumite aspecte. Reproducerea ilustratelor originale, cu un minim retuș grafic, contribuie la restituirea fidelă a atmosferei originare și la păstrarea caracterului documentar al volumului.

Trebuie subliniat că această ediție nu își propune o reevaluare critică exhaustivă a ideilor exprimate de autor – multe dintre ele reflectând contextul epistemologic și ideologic al primei jumătăți a secolului XX –, ci, mai degrabă, o restituire contextualizată care să permită o lectură clară și în același timp conștientă de limitele

LIBRIS | We know books
române din București. O moarte timpurie curmă firul vieții sale, consacrate promovării muzicii românești.

Prof. Zeno Vancea

MAXIMILIAN COSTIN

VIOARA ÎN EVOLUȚIA MUZICII

Vioara este unul din instrumentele cele mai desăvârșite inventate de mintea omenească pentru exprimarea frumosului muzical. Ea poate fi scoasă din rândul instrumentelor mecanice și considerată ca o completare a organului sonor al ființei omenești. Pentru exprimarea simțului înnăscut al cântului, natura a dat omului voce. Vioara este singurul instrument în stare să o imite, redându-i admirabil inflexiunile și, ca și aceasta, putând vibra de nuanțele cele mai subtile ale tuturor sentimentelor.

Prin întinderea registrului sonor, vioara se adaptează la toate subtilitățile gândirii muzicale, care își găsesc, cu ajutorul ei, expresia desăvârșită.

Deținând un loc important între instrumentele muzicale, ea oferă posibilitatea de a le imita, până la un punct, pe unele din ele.

Astfel, în afară de timbrul vocii omenești, vioara imită – prin flageolete – flautul, ba încă un duo de flaute, iar prin acordurile pe două și trei coarde, prin arpegii și acorduri atacate succesiv, înlesnește combinații armonice, care dau iluzia execuției mai multor instrumente în același timp.

Coloritul sunetului atât de variat, precum și feluritele variații în execuție, departe de a o face monotonă, atrag din ce în ce mai mult urechea și spiritul, surprinse de miraculoasele posibilități sonore ale unui instrument cu o înfățișare atât de simplă.

Menită a străluci în fruntea instrumentelor muzicale – apariția ei târzie între ele, iar perfecționarea ajunsă la desăvârșire într-un timp relativ scurt – întunecă toate celelalte instrumente cu coarde folosite înaintea ei.

Din secolul al XVII-lea și până acum, toate instrumentele au suferit schimbări în construcție, chiar și cele făcând parte din grupa instrumentelor cu coarde. Viorii însă nu numai că nu i s-a mai putut aduce nici o schimbare, dar a rămas de o perfecțiune neîntrecută, încât astăzi nu se mai găsesc maeștri în stare să construiască viori atât de desăvârșite ca acelea din epoca de aur a școlii italiene.

Stradivari, Guarneri, Amati, Maggini și toți ceilalți celebri constructori ai secolului al XVII-lea au fost artiști geniali, născuți cu talentul și dragostea trebuitoare cultivării unei arte atât de nobile.

După ce vioara atinge culmea dezvoltării, eforturile minții omenesci, pentru perfecționarea mijloacelor de redare a muzicii, au fost îndreptate în alte direcții. Pianul, orga și toate celelalte instrumente cunoscute azi au trecut prin mari schimbări în ultimele două secole, evoluând progresiv cu evoluția muzicii, care, prin dezvoltarea armoniei, cerea, pentru exprimarea ei, sonorități numeroase și mai variate ca timbru.

Rolul viorii în dezvoltarea artei muzicale este considerabil. Dacă posibilitățile ei de exprimare au ajuns astăzi atât de departe, acestea se datoresc, în mare parte, cutiei de lemn și celor patru coarde ale acestui minunat instrument.

În mâna virtuozului, vioara plânge, râde, suspină, vorbește, vibrând de toate pasiunile ce frământă sufletul omenesc.

Nici un instrument nu oglindește, mai bine ca vioara, simțirea și personalitatea artistului.

Având un rol din cele mai de seamă în dezvoltarea muzicii, în cele două veacuri din urmă, tehnica pianului s-a dezvoltat și ea, grație tehnicii viorii, desăvârșite de către Paganini.

Marele pianist Liszt, inspirat de studiile pentru vioară ale lui Paganini, le transcrie pentru pian, aplicând în tehnica acestui instrument principiile folosite de Paganini la vioară, ceea ce a dat pianisticii un avânt neașteptat.

Cântăreață din luth

Compozitorul își conformează gândirea muzicală în funcție de mijloacele avute la îndemână pentru exprimarea acesteia. Pianul înlesnește cele mai fanteziste și complexe combinații armonice, pe care compozitorul le aplică și în muzica simfonică.

Pe când, în urma dezvoltării muzicii, o mare parte dintre instrumente suferă o serie de transformări, vioara rămâne neschimbată, așa cum va rămâne, desigur, totdeauna, principiul construcției ei fiind adaptat construcției fizice a corpului omenesc.

Simplă, din punct de vedere al construcției, ușor de transportat, puțin costisitoare, ea s-a răspândit repede în

lumea. Întreagă, devenind pretutindeni instrumentul popular favorit.

Vioara servește tot atât de bine pentru exprimarea muzicii celei mai înalte, ca și acelei care mulțumește pe omul neinițiat în formele complexe ale acestei arte.

Oricine are, cât de cât, aptitudini muzicale, poate ajunge să cânte din vioară destul de plăcut.

ORIGINEA ȘI PREMERGĂTORII VIORII

Instrumentele cu coarde, după felul producerii sunetului se împart în două categorii. În prima categorie intră acele instrumente care produc sunetul prin punerea în vibrație a coardelor cu degetele, cu o pană sau prin lovirea cu anumite ciocănele. La originea acestor instrumente găsim lira și chitara anticilor ajunse la apogeu în zilele noastre prin harpă și pian. În cea de-a doua categorie intră toate instrumentele cu arcuș care au ca cel mai vechi reprezentant *ravanastronul* indienilor, instrument ce ar fi fost creat pe timpul lui Havana, regele Ceylonului, cu 5000 ani înaintea erei noastre. În fruntea celei de-a doua categorii de instrumente se găsește vioara.

Persan cântând din ravanastron

Prima perfecționare a *ravanastronului* a fost cunoscută la perși și arabi, sub denumirile de *kemang-a guz*,

omerti și *rebab*. În Europa, acest instrument a trecut, suferind oarecare modificări, sub denumirile de *rubeb*, *rebelle*, *rebec* și *rebechino*.

Cu toată originea lor atât de îndepărtată, instrumentele cu arcuș intră în uz destul de târziu, iar adevărata dezvoltare a viorii nu datează decât din secolul al XVII-lea.

Până la această epocă, instrumentele fără arcuș au fost preferate, iar *luth-ul* (germanul: *Laute*; românescul: *lăută*), până la perfecționarea viorii care îl scoate din uz, a fost pretutindeni instrumentul de predilecție.

Luth-ul – cuvânt originar din arabul *Al-ud*, însemnând instrument muzical – avea forma mandolinei, fiind însă mai mare decât ea și cu gâtul mai lung și mai lat. Capul era fixat în unghi față de gât. La început, instrumentul avea opt coarde, așezate în patru perechi, mai târziu douăsprezece, iar în secolul al XVII-lea, când ajunsese la apogeu, numărul coardelor a crescut la douăzeci. *Archiluth-ul* și *Theorb-ul* erau varietăți perfecționate cu un al doilea rând de coarde, servind drept bas.

Primele creații muzicale instrumentale au fost scrise pentru *luth*. Prin secolele XV–XVI, transcrierile de muzică vocală pentru acest instrument erau relativ tot atât de numeroase ca și transcrierile pentru vioară și pian din zilele noastre.

În vechile orchestre, rolul său nu a fost mai puțin important.

Importanța sa în evoluția muncii este adevărată de cuvântul francez *lutier*, folosit pentru denumirea constructorilor de instrumente muzicale.

Cauza principală a decăderii *luth-ului* se datorează caracteristicii specifice instrumentelor cu arcuș de a imita, prin sunetul lor susținut, vocea omenească. Care a fost pricina dezvoltării atât de târzie a acestor instrumente ?

Un cercetător modern al originilor viorii, Lucien Greilsamer, lămurește această chestiune atât de discutată în lumea violoniștilor. ⁴

În timpurile vechi, muzica însoțea, de obicei, serbările și ceremoniile care aveau loc când în aer liber, când în vastele temple. Sunetele prea slabe ale vechilor instrumente cu arcuș, care acompaniau corurile, s-ar fi pierdut cu totul într-un spațiu prea mare.

Când muzica, prin dezvoltarea polifoniei, a avut posibilitate să-și lărgescă orizontul, însoțind viața obișnuită a societății, și nu servind numai drept accesoriu la serbări și ceremonii religioase, s-a ivit necesitatea perfecționării instrumentelor de muzică de cameră. În intimitatea modestei odăițe în care câțiva iubitori ai muzicii se întâlneau pentru a se desfăta cu această artă, vocea blândă și discretă a violelor era cea mai potrivită. Printr-un anonim – care ne va rămâne, poate, necunoscut totdeauna – geniul omenesc, mereu în căutarea perfecțiunii, descoperi, într-o zi, inima, mijlocul atât de simplu, prin care violele, cu voce dulce și slabă, au căpătat forța și strălucirea care au înlesnit viorii superioritatea asupra celorlalte instrumente muzicale.

Până la viole, instrumentele cu arcuș își urmează evoluția lor lentă alături de instrumentele cu coarde ciupite, care au o întâietate vizibilă asupra celor dintâi.

Ravanastronul, sub numele de *rebab*, a fost introdus în Europa prin secolul al IX-lea. Într-un manuscris al abatelui Martin Gerbert, intitulat *De cantu et musica sacra*, este pomenit un instrument în formă de pară, a cărui singură coardă era pusă în vibrație cu ajutorul unui arcuș.

Scobirea laterală a cutiei sonore, permițând întrebuințarea verticală a arcușului și înălțarea călușului, avea să aducă o potențare a sonorității, adică ceea ce lipsea

⁴ L. Greilsamer – *Les précurseurs du violon*.